

Nero bezingt den brand van Rome

Het heeft iets spookachtigs, wanneer men daar die menigte menschen, van kleine lampjes voorzien, langs de donkere trappen ziet heen-en-wederwoelen, zoodat het is alsof er overal dwaallichtjes in de ronde waren.

De zwarte muren werpen lange schaduw en op het renperk en de opkomende maan spreidt haar weifelend schijnsel over dit woelige tooneel met stille majesteit uit.

Middernacht is nauwelijks voorbij en reeds zijn de binnenste galerijen opgepropt met menschen.

Te Rome slapen dezen nacht weinige men-

schen.

Gisteren bruiloft, morgen spelen en gevechten, wie kan in zulke omstandigheden aan slapen denken.

Beneden in het perk zijn zij onophoudelijk aan 't timmeren, want de palen moeten opgericht worden, waaraan de christenen hunne martelingen zouden ondergaan.

Hier roept men om wijn en spijs, ginder doen zich overal spotkreten en ruwe woorden vernemen.

Met ieder uur dringen weer duizenden en duizenden achterblijvers naar binnen en als

de morgen eindelijk aanbreekt, liggen het grootste gedeelte der bewoners van Rome, in beschonken toestand op de marmeren banken van het circus uitgestrekt.

De eerste stralen van de opgaande zon worden door duizenden kelen met den uitroep begroet:

— De Christenen voor de leeuwen!

HOOFDSTUK LII

WAT SEMPRONIA IN DEN KUIL DER CHRISTENEN ZAG

Weldra ook worden nu de loges van den middenstand en de aanzienlijken bezet.

De voornamen der stad begeven zich met hunne vrouwen en dochters, in kostbare draagstoelen gezeten, naar het amphitheater; de waardigheidsbekleeders verschijnen in hun feesttoga's.

Kooplieden volgen de menigte met hunne eetwaren en slaan hunne stellages onder de bogen van het sombere gebouw op, om gedurende de pauseeringen bij de hand te zijn.

De Italiaansche zon brandt met hare gloeiende stralen op de hoofden der aanwezigen, een verzengende zuiderwind waait, waardoor bloemen en bladeren verdorren.

Tallooze zwermen van vliegen doen het ongeduld van het volk ten top stijgen.

Op de bovenste galerij bekreunt men zich weinig om de welvoegelijkheid, de mannen hebben hunne kleederen tot aan de heupen afgestreken en geven de reeds door de zon verbrande huid aan de hitte prijs.

De amuletten hingen over hun hals en op hun borst om hen voor ziekten en andere ongevallen te behoeden.

Eenige uitkijkers hebben zich op de tinnen voorover gestrekt, en wenden hun blikken in de straat om te zien of de lang verwachte Nero Dyonisos en de hoofdpriester nu eindelijk in aantocht zijn, en de spelen dan zullen aanvangen.

Al het tieren en schreeuwen der Romeinen is echter tevergeefs; zij moeten wachten.

Men liet weten dat Nero dit feest niet zou bijwonen om aldus gansch de eer te laten aan den Hoogepriester Anthonius, die gisteren zoo plechtig in het huwelijk was getreden met Sempronia.

Anthonius ontbijt te huis op zijn gemak, terwijl Sempronia aangekleed wordt door hare slavinnen.

Men verft haar de oogharen en wenkbrauwen en krult hare lange lokken.

Intusschen vermaakt zij zich met het eten van eenige zoetigheden, honing en gebak, of trekt uit tijdverdrijf de gekleurde draden uit de zitting van haar stoel, terwijl zij zoo nu en dan ook eens een blik in den spiegel werpt.

— Heilige Goden! roept zij opeens uit. Petronella, wat doet gij nu, gij maakt mij krullen alsof ik op het tooneel voor eene furie moet spelen, ook is mijn haarnaald gebogen, en, bij Junia, het schijnt dat gij kaneel in plaats van rozenolie in mijn haar gedaan hebt. Wat hebt gij toch, gij zijt verstrooid, geheel in de war!

De slavin viel aan de voeten harer meesteres en omvat hare knieën.

— Zoude ik van droefheid niet heel van mijn stuk gebracht zijn? Mijne meesteres, ik zie u prachtig gekleed en sierlijk getooid alsof er heden weer een bruiloft in dit huis werd aangericht, maar, schoone echtgenoot van onzen Heer, gij die nog schittert door de bekoorlijkheid der jeugd, gij teergevoelige, edele vrouw, bedenk toch eens waarom gij u zoo prachtig kleedt.

Om eenige arme Christenen door wilde dieren te zien verscheuren, versiert gij het haar met een diadeem en parelsnoeren, en trekt gij een prachtig gewaad aan.

Om aan de tierende, op bloed beluste menigte te behagen, is uw hart met een ijskorst omgeven.

Ach, mijne meesteres, ware ik Sempronia, de echtgenoot van den Hoogepriester, ware

ik zoo jong, zoo schoon, zoo aanvallig als gij, ik zou er zonder aarzelen mijn laatsten drop-pel bloed voor over hebben om de ongeluk-kigen te redden, die nu in de duffe kerkers met moordenaars en andere misdadigers zijn opgesloten, ten einde straks tot uitspanning voor het volk aan de vreeselijkste kwellingen te worden blootgesteld.

Ik zoude mij om den hals van mijn gemaal werpen, hem door tranen en smeeken vermur-wen, alles wat in mijn macht stond zoude ik aanwenden om zijne wreede inborst tot zacht-moedigheid te stemmen.

Vergeef het, mijne meesteres, aan uwe sla-vin, die hier aan uwe voeten ligt, wanneer zij het waagt om u te vragen: Wat hebben die arme Christenen u of uw echtgenoot voor leed berokkend? En wanneer hun God, voor wien zij met vreugde den dood tegemoet gaan, toch van alle godheden eens de grootste en de machtigste was?

— Petronella, zijt gij van uwe zinnen be-roofd! Ik zou de voorspraak zijn van de ellen-dige Christenen, die de oude goden bespot-ten, het geloof onzer vadersen verloochenen en den volksgeest bederven?

Het onverbasterde bloed der Romeinen vloeit mij door de aderen. Indien mijn gemaal de spelen tevens gebruikt als een afschrik-wekkend voorbeeld om het kwaad, dat meer en meer schijnt door te dringen te stuiten, is het dan niet de plicht der vrouw om onder de eersten te zijn, die den toorn van haar man bewonderen? De goden zelf juichen over de straf, die aan de Christenen voltrokken wordt en Sempronia zoude medelijden gevoelen?

Kom, Petronella, geef mij mijn gordel en de sloten, mijn echtgenoot wacht reeds veel te lang op mijn ochtendgroet! Dienaars, zorgt dat de draagstoel voorkome! Sempronia kan niet het laatst op het feest verschijnen...

... ..

Het was stikkend heet.

De krekels tijlpen, de vogels zoeken de don-kere schaduwen van de boomen op om zich te bergen voor de gloeiende zonnestrallen; de duiven baden zich in het bekken der piscina; de hitte is ondragelijk.

Van de tinnen der arena wordt de uitroep vernomen:

— Zij komen!

Een nieuw leven schijnt de afgematte men-schen te bezielen.

De Hoogepriester wordt met zijne vrouw en talrijk gevolg onder het aanheffen van luide vreugdekreten welkom geheeten.

Sempronia, eergisteren nog een veertienja-rig kind, door niemand opgemerkt, neemt nu de eereplaats onder de vrouwen in.

Aller oogen zijn op de jonge vrouw geves-tigd.

— Wat is zij schoon! fluistert men van alle kanten, want zelfs de nijd wordt door zulk eene bekoorlijkheid het zwijgen opgelegd.

Het gekrulde voorhaar bedekt bijna het ge-heele voorhoofd, een gouden reep verhoogt de zwarte kleur harer krullen, die, door smalle linten naar achteren gebonden, langs den blanken hals afhangen.

Een vriendelijk lachje doet tusschen de even geopende lippen de parelwitte tanden bemerken.

De lange, zwarte wimpers verzachten eenigszins het vuur harer oogen; door hare fijne, blanke vingers laat zij de gouden kwas-ten van haar sneeuw wit gewaad glijden.

Anthonius, achterover in de kussens gedo-ken, schijnt in diep gepeins verzonken.

Lucia, die hij als slachtoffer van zijn wraakzucht zal doen vallen, wacht haar vree-selijk lot diep onder zijne voeten in den vocht-igen kelder af.

Onder de vouwen van zijn toga drukt de Hoogepriester zijn rechterhand tegen het on-rustig kloppend hart, dat ieder oogenblik dreigt uiteen te barsten.

Koortsachtig vloeit zijn bloed door de ade-ren en de geheele circus draait hem voor de oogen in het rond.

Op de spelen, die nu onder het hoorngeschal een aanvang hebben genomen, slaat hij geen de minste acht.

En toch, welk eene vereeniging van kracht en behendigheid wordt er beneden in het ren-perk ten toon gespreid.

De discuswerpers mikken met de ijzeren

schijven, in halfgebogen houding op den paal; handloopers rennen met de ellebogen in de zijde gedrukt en saamgeknepen vuisten al hijgende het cirkus rond, en trachten elkander voorbij te snellen.

In het midden van het perk houden de worstelaars elkander omkneld en trachtten zij elkander op den grond te werpen, zij wringen en buigen hun lichaam; allen reuzen in lichaamskracht wil de een voor den ander niet wijken, maar ieder pooft zijn tegenstander ongeschikt voor den strijd te maken.

Verder houden zich Paneratiasten, wier huid met zand is ingewreven en wier haren naar achteren zijn gebonden, onafgebroken bezig om elkander met vuistslagen te verwonden; de boogschutters schieten met den spitzen pijl naar het doel.

Gladiatoren, als Thraxiërs gekleed en gewapend, maken zich ginds voor den strijd gereed. Zij plaatsen zich vier aan vier tegenover elkander, om op een gegeven teeken hun zwaarden op de schilden der tegenstanders te beproeven.

De Loquearii werpen meesterlijk de korden om den hals hunner tegenpartij en toonen hierdoor hoe behendig zij het handwerk van wurgers verstaan.

De Romeinen schenken echter weinig aandacht aan deze spelen. Zij hebben dat alles zoo dikwijls gezien. Daarenboven wordt men ternauwernood een enkelen droppel bloed gewaar, er liggen nog slechts drie lijken in het zand.

De toeschouwers eten augurken, kraken noten en werpen elkander met de basten.

De muzikanten kunnen bijna geen geluid meer voortbrengen, hunne droge kelen worden door de ondragelijke hitte schier dichtgeknepen, en zeker zoude er boven op de banken rumoer zijn ontstaan, indien niet juist bij tijds zes wilde gallische stieren met woeste sprongen het renperk waren binnengedreven.

In hun rennende vaart werpen zij het zand hoog in de lucht, hunne horens willen iets te doen hebben.

Door de succursores met pijlen, waaraan bonte linten fladderen, gewond en met roode

doeken, die hun voor de oogen gezwaaid worden, tot de hoogste mate van woede aangehitst, springen zij op de taurocentae toe, die zich door eene kleine, kloeke wending aan den stoot hunner horens onttrekken en altijd weder opnieuw hun gevaarlijk spel beginnen.

Allengs begint het volk in den strijd belang te stellen.

Men kiest partij voor de dieren, die brulend en met schuim overdekt, nu eens stilstaan om hun vijand af te wachten, dan weder volmoed hun tegenstanders vervolgen en daarvoor een schouwspel aanbieden, dat de toeschouwers in de grootste spanning moet brengen.

Een der bestiarii bloedt reeds uit eene wond hem door de puntige horens toegebracht, weldra valt hij ter aarde en wordt door de woedende dieren vertrapt, een ander bezwijkt, daar hij met een sterken stoot aan den muur wordt geregen, de strijd neemt in hevigheid toe.

Op bevel van den Hoogepriester worden er brooden en worsten onder het volk geworpen.

Zij rollen over elkander heen, brengen elkander gevoelige slagen toe, terwijl de een den pas verkregen buit uit de hand van den ander grijpt.

Het is alsof de kampplaats geheel is omgekeerd, want naar het ons toeschijnt, stroomt er op dit oogenblik meer bloed boven dan wel beneden.

De platte, harde brooden dienen nu weldra voor werpschijven en het laatste spoor van verveling is verdwenen.

Plotseling verneemt men boven eene kriegschende vrouwenstem:

— De Christenen voor de leeuwen!

Die uitroep vindt weerklank.

— Ja! Ja! klinkt het van alle zijden. Waar toe zijn wij anders hier gekomen, weg met al het andere, breng de Christenen voor; spoedig de Christenen.

Nu deze eisch zich eenmaal deed hooren, moet er aan voldaan worden ook.

Onder den grond loopen de uitgehongerde dieren heen en weder, terwijl zij hunne zijden tegen de gladde steenen aanwrijven.

Van tijd tot tijd staan zij even stil, al drong het woest gebrul dat boven hen wordt aangeheven, ook tot hunne ooren door, om dan van voren af aan, geeuwend en knorrende hun cirkelloop voort te zetten.

Nog nooit waren in de hokken van Rome zulke verschrikkelijke dieren opgesloten geweest.

Eindelijk wordt het slaan op het ijzeren bekken vernomen, het volk jubelt, de leeuwen en panter brullen, de oogen rollen hun door den kop, de beren heffen een akelig gehuil aan, want de grendels der hokken worden weggeschoven en met woeste sprongen verlaten zij hunne kerkers om hun bloedig maal aan te vangen.

Miserere domine!

Midden in de arena staan de Christenen met een klein kruis in de hand vastgebonden aan een paal en zingen psalmen.

Dorus is tusschen beide vrouwen Lucia en Julia geplaatst.

Deze laatsten waren in netten gesponnen.

De wilde beesten zijn door dit ongewone schouwspel verschrikt en in plaats van op hunne offers aan te vallen, trachten zij tegen de borstwering op te springen om zoo een uitweg te vinden.

Een woeste, zware stier, die door den *venator*, licht gewond werd, stuift op Lucia aan, boort de scherpe horens in hare kleederen en sleept de ongelukkige met paal en al door het renperk heen, terwijl hij door een panter achtervolgd wordt, die hem dezen kostelijken buit wilt betwisten.

Zij heeft echter reeds opgehouden te leven.

Door den stoot van den stier in het hart getroffen, was zij onmiddellijk dood geweest, zoodat de wilde dieren zich alleen aan haar lijk kunnen te goed doen.

Dorus bloedt reeds uit verscheidene wonden, daar eene berin hem in hare klauwen heeft gevat.

Julia alleen staat nog ongedeerd te midden van dit gruwelijk tooneel.

Het scheen alsof zelfs de wilde dieren eerbied hebben voor deze vlekkelooze onschuld.

Wel loopen zij in groote bogen rond den paal, doch wagen het niet toe te springen.

De bloeddorstige menigte, die voor niets terugdeinst, roept zonder ophouden :

— Houwt haar neder, die kleine heks, zij heeft haar overstaf, het kruis, nog in handen!

Pias brengt haar eindelijk den genadeslag toe.

Zij zinkt ineen, de toovermacht heeft opgehouden hare werking uit te oefenen. De lucht was langzamerhand overtrokken geworden.

Een hevige wind was opgestoken, een wind, die in orkaan raasde. Zwarte wolken verbergen de zon en juist toen Julia neergeveld werd, deed een donderslag de arena dreunen en sloeg de bliksem een gedeelte van den rechter vleugel der arena stuk.

De regen viel bij plassen neer.

Een paniek ontstond, onmiddellijk vluchten al de aanwezigen naar de gangen en in de bogen, een verschrikkelijk gedrang ontstaat, de wanhoopskreten wisselen met de donderslagen af en haar gehuil vermengt zich met het gebrul der dieren.

Anthonius is met zijne vrienden reeds lang naar huis gegaan, en tracht zijne onaangename gewaarwording in wijn te verdrinken.

De een amphora na de andere wordt geleid, ten einde op deze wijze de stem van zijn geweten tot zwijgen te brengen; maar welke pogingen hij ook aanwendt, toch kan hij er niet in slagen om rust te vinden.

Zijn wijn smaakt hem als warm bloed, de muziek klinkt hem als leeuwengebrul in de ooren, zoodat hij zich door twee slaven naar zijn kamer laat brengen om al slapende de geheele wereld, zich zelve en zijn slachtoffers te kunnen vergeten.

Reeds is de derde nachtwaker voorbij gegaan.

Anthonius ligt in bewogen slaap uitgestrekt, zijn arm hangt slap naar beneden, de borst gaat onrustig op en neder, want akelige droomen houden niet op hem zonder tusschenpoozen te kwellen.

Van tijd tot tijd keert hij het hoofd van de eene naar de andere zijde als zocht hij eene vastere ligplaats, tot dat hij opeens uit een

zwaren droom ontwakende, zich plotseling overeind richt.

— Lucia! zoo stamelt zijne dikke tong, waarom staat gij nu met bebloede kleederen voor mijn leger? Waarom komt gij hier om mij in mijne nachtrust te storen?

Ga weg! spoed u naar uwe panthers en leeuwen, zij zijn gereed, om u met hunne klauwen te omhelzen. Laat mij met vrede, uw plaats is in den donkeren Orcus, mijne goden zijn verzoend.

Op deze wijze gaat de dronkaard in een halfslapenden toestand voort, tot eindelijk zijne oogleden weder toevallen en het hoofd achterover in het kussen zinkt.

Nu treedt er eene vrouwelijke gedaante de kamer binnen en nadert Anthonius.

Zij legt hare blanke, teedere hand op het heete voorhoofd van den beschonkene.

— Anthonius, mijn echtgenoot, ontwaakt! roept zij hem bijna fluisterend toe.

— Wie roept mij, wat is er? Ja, ja! de jacht zal aanvangen, de leeuwen springen, de panthers brullen, laat de katten maar los, ik kom dadelijk!

Sempronia neemt zijne hand in de hare.

— Anthonius, mijn vriend, kom tot u zelve, zie mij aan.

— Vrouw, wat wilt gij van mij, brengt gij de dooden terug? Waar was Sempronia, waarom nam zij geen deel aan het vreugdemaal?

Sempronia antwoordde:

— In de arena lagen verscheurde lichamen van menschen en dieren te midden van bebloede kleederen dooreen. Verbijsterd door het ontzettende schouwspel, wilde ik aan de hand mijner trouwe slavin de banken verlaten, doch viel in de donkere gang uitgeput ter neder.

Toen ik weder tot het bewustzijn kwam, was alles ledig, maar in mijne nabijheid vernam ik nog fluisterende stemmen, door de opening ontwaarde ik eenige vrouwen en kinderen, die bezig waren om de bloedige overblijfselen der vermoorde Christenen bijeen te zoeken en met zulke zorg in fijn linnen te wik-

kelen, alsof zij de kostbaarste parelen van het Oosten moesten bewaren.

Nadat zij deze voor hen zoo dierbare kleinnoodiën gekust en in de vouwen hunner kleederen verborgen hadden, verlieten zij den met bloed doorweekten grond.

Mijne nieuwsgierigheid was in hooge mate opgewekt, ik wilde weten waarom zij die overblijfsels hadden bijeen verzameld en volgde hunne schreden door een menigte nauwe straten.

Weldra bereikten wij het vrije veld en gingen in zuidelijke richting verder voor tot wij na eene lange wandeling de rotsen voor ons zagen.

Wij traden nu een kleine spelonk binnen, wier toegang door struiken verborgen was.

In het midden stond een houten kruis, dat op een grooten steen was opgericht, een aantal lampen verspreidden een zacht licht; ik bevond mij in den tempel der Christenen.

Eene kleine, vrome schaar lag met het aangezicht ter aarde gebogen en volgde in stille aandacht het gebed van den priester; het gebeente der vermoorde slachtoffers werd zorgvuldig in urnen en gewijde kisten gelegd en allen hieven een lofzang aan ter eere van hun God.

Anthonius! bij het aanschouwen dezer lieden, die den wreeden dood hunner broederen eerbiedig vierden, ja, dien zelfs schenen te benijden, werd ik door een gevoel van ongekend berouw en diepen weemoed aangegrepen, roerloos zank ik neder, het was mij alsof de schillen van mijne oogen vielen, een hevige strijd brak in mijn binnenste los, tot eindelijk mijn twijfel zich geheel oploste en de overtuiging zich aan mij opdrong dat de God, die zulke belijders heeft, toch wel de grootste moest zijn.

Mij zelve niet langer meester, naderde ik half kruipende half loopende, deze aandachtige schaar, en deed opeens den uitroep hooren:

— Neem mij ook in uw midden op, want ik heb van u geleerd lief te hebben en te ver-
geven.

Zij naderden mij en ontvingen mij in hun

schoot. Ik wil Christene worden, Anthonius.

De Hoogepriester richtte zich op.

— Vrouw, spreekt gij de taal van een waanzinnige, of is het u ernst?

— Anthonius, het is mij ernst, ik wil Christene worden.

Evenals het lam zich verschrikt terugtrekt, waar het den woesten blik van een tijger op zich gevestigd ziet, zoo deinst Sempronia voor de uitdrukking achteruit, die zich op het ge-laat van den Hoogepriester vertoont.

Hij wilt naar zijn zwaard grijpen, doch het scheen dat eensklaps een gedacht door zijn brein kliefde, want hij zette zich terug neer.

Een duivelsche uitdrukking speelde om zijne lippen, een hatelijke grijnslach vertrok zijn mond.

HOOFDSTUK LIII DE MARTELDOOD

Middernacht was voorbij.

De Christenen waren weder bijeen gekomen in de steengroeve tusschen den Appischen en Labicanischen weg.

Tot hun getal behoorde Sempronia, die zich heden voor de tweede maal in den Kring der gemeente bevond.

Zij was naar de vergadering gekomen met de jonge slavin Laura en Theodulus haar broeder, den vrijgelatene, een reus van lichaambouw en kracht; een onstuimig man, die niet altijd kon overwonnen worden door de heilige leering van Christus, die zegt: «Wie met het wapen slaat, zal door het wapen ver-gaan».

Broeder en zuster waren Christenen en be-hoorden sinds lang tot de broederlijke ge-meente.

De onderaardsche ruimte werd verlicht door een vijfarmige lamp, die aan de zwart-berookte zoldering hing.

Rechts en links liep een rij zitbanken van natuurlijken tufsteen langs de wanden.

Daar zaten grootendeels armoedig gekleede vrouwen en meisjes, terwijl op den achter-

— Sempronia, sprak hij, wijl hij zijne stem een zachten toon wilde geven, Sempronia, keer tot het ware geloof uwer voorouders te-rug.

— Nooit, nooit! riep zij, ik wil Christene worden.

Anthonius, de hoogepriester, die het bewa-ken van den dienst der goden in handen had, scheen te beraadslagen.

— En zult gij nog naar de krocht der Naza-reners terugkeeren? vroeg hij.

— Ja, al moesten al de krachten der wereld mij tegenhouden.

Anthonius haalde de schouders op en legde zich weder te ruste, doch ditmaal kon de slaap zijne oogen niet meer sluiten, want in zijn brein broeide een vreeselijk plan.

grond de mannen gedeeltelijk stonden en ge-deeltelijk op houten stoelen of op den grond gehurkt, nederzaten.

Sempronia leunde met schitterende oogen tegen een der gemetselde pilaren, die in den smallen achterwand eene halfronde nis af-slotten.

Tegenover haar stond Theodulus, aan den anderen pilaar, met de gespijnde armen over de borst gekruist.

Een eerwaardig priester ging naar Sempro-nia en sprak haar toe:

— Hebt gij, Heidin, uw hart zorgvuldig be-proefd? Is het geene nieuwsgierigheid, die u doet besluiten om in onze vereeniging te wor-den opgenomen of misschien wel eene looze bedoeling om ons zoo aan onze vijanden te verraden? De God, die ons hier verbindt, is geen God van steen of metaal, hij is de God van liefde, die ons kracht geeft in den strijd met onze vijanden en de wilde dieren, Hij is de God, bij Wien wij onze toevlucht zoeken in het oogenblik des gevaars!

Toen de grijsaard zegenend zijne handen over Sempronia uitbreidde, zonk zij op de knieën neder.

— Wilt gij, o vrouw, zoo sprak de priester verder, U bij ons aansluiten, zweer dan de heidensche godheden af, en belijd met luide stem den naam van den Verlosser!

— Jesus Christus, gij zijt de eenige en waarachtige God, klonk de stem der jonge vrouw.

De priester goot een schaal gewijd water over haar hoofd, onder het uitspreken dezer woorden:

— Gij zult voortaan Maria heeten, wees Christene in naam van den gekruiste.

Het brave meisje was wedergeborene Christene. Thans zou zij onbeschroomd en vrijmoedig tot haar gemaal zeggen:

— Vervolg niet langer mijne broeders of sla mij ook in boeien, opdat ik hen ten voorbeeld kan strekken, want ik heb geleerd te gelooven.

Zoodra de opmerkzaamheid der vergadering zich van Maria Sempronia had afgewend, nam deze opmerkzaamheid een andere richting.

Achter een leunstoel verhief zich de hooge gestalte van een bijna negentigjarigen grijsaard.

Zijne nog altijd flinke houding en het door weer en wind gebronsd gelaat verrieden den oud-gediende.

Maar toch lag er een uitdrukking van roerende zachtheid en weekhartigheid in zijn trekken, een weemoedige glans, die den vriendelijken mond en de half gesloten oogen om speelde.

Die oogen waren blind, uitgedoofd in de bedompte lucht der Sardinische bergwerken, waar de oude man drie jaar lang levend begraven was geweest.

Zij waren aan het licht en de vrije frissche lucht gewend geweest, de heldere, vroolijke oogen van den soldaat, en toen Tigellinus hem liet opsluiten, omdat hij weigerde een valsche getuigenis af te leggen, werden zij ziek en doofden langzamerhand geheel uit, in de donkere vochtige diepte.

Hij kon zich uit de mijnen redden met in een schuitje van een toezichter te springen en in zee te steken.

Vijf lange dagen had hij daar rondgezwalkt, toen werd hij door medelijdende schippers aan boord genomen, kwam eerst te Athene en later te Korinthe aan, waar geloofsgenooten hem opnamen en broederlijk voor hem zorgden.

Hij bleef daar eenige maanden rustig leven, als een ijverig lid van de jeugdige gemeente en een getrouw volgeling van het Evangelie.

Maar eindelijk zou hij het daar niet meer uithouden. Het verlangen naar Rome, zijne geboortestad, die hij in weerwil van haar zonden en afdwalingen met al den gloed van een echt Romeinsch hart beminde, werd onweerdstaanbaar.

Een Egyptisch koopman, die hem welgezind was, bracht hem bij gelegenheid van eene groote zeereis naar de haven van Ostia.

Vele weken lang had de grijsaard tevergeefs al de veertien wijken der hoofdstad rondgezworven, om een van zijne vroegere vrienden te zoeken. Zij waren allen zonder uitzondering gestorven.

Toen had hij zich, bedroefd op zijn staf leunend, neergezet aan den rand van een fontein, niet ver van den grooten tempel, en daar vond hem een der Christenen, die hem medelijdend toesprak.

Weldra kwamen zij tot de ontdekking, dat zij beiden hetzelfde geloof waren toegedaan, en daarmede was het lot van den grijzen Stephanus beslist.

Sedert een dag of vier, deelde hij de woning van een timmerman, en alhoewel dit voor den arbeider in het eerst opoffering was geweest, had een rijk lid der kerk hem met groote mildheid van alle zorg ontheven.

Stephanus vertelde der gemeente, die in stilzwijgende ontroering naar hem luisterde, van de dagen toen hij als soldaat in Palestina had gediend.

Hij was toen reeds zestig jaar.

— Ja, lieve vrienden, zoo sprak hij, en zijn stem kreeg iets plechtigs en ernstigs, ik herinner mij alles tot in de kleinste bijzonderheden, als had ik het gisteren beleefd... En toch vermoedde ik toen volstrekt niet wat ik

beleefde! Mijn hart was verstokt en mijne ziel blind.

Eerst veel later heeft Gods genade mijne oogen voor het licht geopend...

Het was omstreeks den tijd, dat de Joden hun Pascha vieren. Onze afdeeling had de wacht aan de staatsgevangenis. Daar werd mij en een paar van mijn makkers meege-deeld, dat wij ons marschvaardig moesten houden...

Een uur later kregen wij bevel om op te rukken...

Wij sloten ons aan bij een schreeuwend troep, die, met de Romeinsche adelaars voorop, naar den heuvel stroomde, waar de Jerusalemsche misdadigers hun straf ontvan-gen.

Wij zagen en hoorden ternauwernood wat er gebeurde, zoo onophoudelijk schreeuwde en hilde het volk.

Men had ons bevolen de menschen hun gang te laten gaan. Eindelijk gaf eene vrouw, die ik om inlichting vroeg, mij ten antwoord:

— Jesus van Nazareth, Koning der Joden, wordt aan het kruis genageld.

Hij zweeg en boog het hoofd als een schul-dige.

In het groote vertrek heerschte een doode-lijke stilte.

— Ach, mijne vrienden, vervolgde hij, met de uitdrukking der grootste smart, dat geen engel Gods mij toen nabij was en in die vree-selijke uur mijn hart deed ontwaken! In het oor van den heidenschen krijgsknecht klonk die naam als iedere andere.

Koel en ongevoelig begaf ik mij naar de gerichtsplaats, waar mijn Heer en Heiland zou sterven.

Nogmaals boog hij bedroefd het hoofd.

Daarna echter hief hij zich verheugd en als met nieuwen moed bezield, in zijne volle lengte op en vertelde hoe het hem vergund was geweest, uit de verte een blik te werpen op het verheven gelaat van den man, dien hij na lange jaren als den Verlosser der menschheid zou erkennen.

De bleeke, edele trekken, die als een droomgezicht aan hem voorbij waren gegaan,

hadden zich onuitwischbaar in zijn ziel ge-prent.

Later, toen de boodschap des heils hem be-reikte, herleefde dat beeld weder voor zijn geest, en verlichtte zijn moeilijken, duisteren lijdensweg als een ster der vertroosting.

Toen Stephanus zweeg, durfde niemand der aanwezigen de stilte verbreken.

Maria-Sempronia zag met de oogen vol tranen tot Stephanus op, als een geloovige tot de Godheid.

Ook de overigen beschouwden den grijs-aard, op wien een straal der geheimzinnige zon was gevallen, als een soort van hooger wezen.

En toen eindelijk het zwijgen verbroken werd, drongen zich allen om hem heen, ten einde zijn handen en den zoom van zijn kleed te kussen.

Ook op Sempronia hadden die woorden een zonderlingen indruk gemaakt, een nooit gekende gewaarwording doortilde haar. Hare geheele ziel scheen op te gaan in de ge-heimzinnige mystiek van het onbegrijpelijke.

Terwijl de Christenen zoo in stilzwijgende aandacht luisterden naar de woorden van den grijzen Stephanus, zette zich op den Esqui-lijnschen heuvel een schaar krijgslieden in be-weging, twintig gespieerde mannen met lan-ge lansen en korte zwaarden gewapend.

Zij waren door een spion van Anthonius verwittigd.

Aan het hoofd liep, naast Anthonius zelf, een kloek centurio.

Men ging in zuid-oostelijke richting voort langs den Via Labicana.

Gelijkmatig klonken de voetstappen op het plaveisel.

Van tijd tot tijd hoorde men een zwaard of harnas rinkelen, van tijd tot tijd deed Antho-nius brommend een paar vragen, die door den centurio beantwoord werden.

Het rosse fakkellicht, dat zijn gelaat be-straalde, gaf aan zijn wreed gelaat iets de-monisch.

De centurio voelde zich niet op zijn gemak in het bijzijn van den Hoogepriester.

Dat verried niet alleen de barsche toon zijner stem, maar veel meer nog het diep gefronste voorhoofd en de uitdrukking van minachtigen afkeer om zijne lippen.

Op een paar duizend schreden van de grot hielden de gewapenden stil.

Anthonius liet den zoekenden blik over het veld glijden in de richting, die de gids hem aanwees.

Nadat hij den slaaf tweemaal nauwkeurig ondervraagd had, liet hij zijn manschappen nog vijfhonderd passen verder gaan en bereikte zoo een begaanbaar pad, dat in dezelfde richting liep, door Sempronia over velden en weiden gevolgd.

Zij gingen eerst onder de bogen der Aqua Marcia, daarna onder die der Aqua Claudia door en ontdekten nu ook het dennenbosch, dat, van hier gezien, den indruk maakte van een donker dreigend wolkgevaarte.

Toen de schaar daar aangekomen was, liet Anthonius de fakkels uitdooven, omdat die onbedekte vlam in het kreupelhout toch geen dienst kon doen.

Een kleine lantaarn werd aangestoken.

De hoogepriester overlegde of hij hier niet eenigen van zijn soldaten achterlaten zou.

Daar het bosch zich echter tamelijk ver naar het zuidoosten uitstreckte, zag hij van dien voorzichtigheidsmaatregel af.

Het bezetten van alle uitgangen tot aan de eerste heuvels van het Albaneesch gebergte, zou een half legioen gevorderd hebben.

Daarentegen hield de gids vol dat men zonder gezien te worden de steengroef kon bereiken.

Zij lag zoo achter het struikgewas verborgen, dat de Nazareners zich volkomen veilig waanden.

Zij hadden het niet eens noodig geacht wachten uit te zetten, zoodat hij een pas of vijftien in de gang gedrongen was, zonder bemerkt te worden.

Achter elkander traden de gewapenden in het bosch; de centurio had de lantaarn in de hand gehouden.

Een oogenblik later was het laurierboschje,

dat den ingang verborg, bereikt en Anthonius boog zegevierend de takken uit elkander.

— Zie zoo, sprak hij, in een ommezien zijn zij gevangen als in een strik.

De kleine Christenschaar, waaraan zulk een vreeselijk lot te wachten stond, lag juist nedergeknield in het gebed, toen in de gang voetstappen en wapengekletter gehoord werden.

Vol ontzetting sprongen zij op.

Enkelen vielen terstond weder op de knieën en wrongen wanhopend de handen.

Het leven was toch zoo schoon.

De vrouwen en meisjes hielden elkander omvat.

Een gedeelte van de jongere mannen en met hen Theodulus namen een vastberaden houding aan, die bewees dat zij op heftigen tegenweer bedacht waren.

Anderen stonden sprakeloos, in stomme onderwerping.

Hier en daar vertoonde zich zelfs een geelaat waarop, heilige geestverrukking te lezen stond.

Voordat het mogelijk was geweest, aan vluchten te denken, stond de centurio aan den ingang, met het ontbloote zwaard in de rechtervuist geklemd.

Achter hem blonken de helmen zijner soldaten.

Anthonius had zich achter den centurio verscholen om later handelend op te treden.

Een luide kreet klonk de soldaten tegemoet.

Theodulus had de lacerna afgeworpen en trok den degen, dien hij onder zijn kleed verborgen had gehouden.

— Al wie zich verroert, is een kind des doods! riep de centurio zijne manschappen een wenk gevend.

Een oogenblik later was de ruimte rechts en links van den ingang met soldaten gevuld.

Er stond geen schrik te lezen in de oogen van Marie-Sempronia, maar kalme gelatenheid, berusting in het geloof van den Eenigen God.

De centurio legde de hand op haar en sprak:

— Vrouw, ik neem u gevangen.
— Wat wilt gij van mij? vroeg Maria hem onbevreesd in de oogen ziende.

— Dat weet gij, vrouw.

— Kent gij mij?

— Wie zou in Rome wonen en de gade van den Hoogepriester niet kennen?

— Zoo, en toch overvalt gij mij als een boosdoenster...

— Ik doe mijn plicht. Ik zoek Nazareners.

— En zij zijn gevonden! riep Anthonius plotseling te voorschijn tredend.

Kalm zag Sempronia haar gemaal in de oogen, zij scheen niet ontroerd, alleen was zij bleeker geworden.

— Ha, slang! kreet Anthonius, gij verraaft de goden uwer vaderen, sterf!

— Anthonius, wat wilt gij beginnen! zoo roept de jonge vrouw ontzet uit... Anthonius, bedenk wat gij doet!...

Te vergeefs. Het zwaard zwaait gonzend door de lucht en Sempronia valt getroffen op den grond, zij is reeds een martelares van haar jeugdig geloof geworden.

De bloedstroom, die den grond van het vertrek kleurt, doet Anthonius tot het bewustzijn komen.

— Sempronia, wat heb ik gedaan! Sla uw oogen weder op, ontwaak. Zoo roept en klaagt hij, terwijl hij haar hoofd met beide handen steunt en het met den angstkreet der vertwijfeling aan het hart drukt.

Hij kan niet meer denken.

— Dood, dood! roept hij met zulk een stem, dat zelf de koude centurio er door geroerd wordt.

Door de furiën voortgezweept, verlaat hij het hol en verdwijnt in de duisternis.

— Heer, sprak de centurio tot een edelman die in de krocht aanwezig is, gij zijt mijn gevangenen. Indien gij echter eenige macht over uw makkers hebt, vermaan hen dan, om zich geduldig in hun lot te schikken.

— Dat nooit! riep Theodulus zijn zwaard trekkend. Laat ons strijden, broeders, strijden tot den laatsten man! Niet slechts den geduldige, ook den moedige wacht der martelaarskroon!

— Houdt op! riep de grijze Stephanus. Wie spreekt hier zulke lastertaal? Wilt gij u vergrijpen, zooals Petrus zich vergreep in den hof van Gethsémane? Wilt gij bloed vergieten zooals Kaïn! Wee u, verblinde! Zoo wint gij niet den hemel, maar de verdoemenis tot in de eeuwigheid...

Die woorden van den blinde in profetische geestverrukking uitgesproken, maakten een onbeschrijflijken indruk. De mannen, die daar zoo fier hadden gestaan, bogen het hoofd.

Theodulus alleen bleef onbewogen.

— Meent gij, riep hij met donderende stem, dat de Godszoon, die de geldwisselaars en kooplieden met roeden uit den tempel joeg, een lam is geweest? Een leeuw was hij, die slechts voor het geweld is bezweken! De Verlosser der wereld, die den slaven toeriep: « Gij hebt dezelfde rechten als uw beulen! » — de boeienverbreker wilde geen lafaards en flauwhartigen! Laura, kom hier, gij zijt geen spijs voor de wilde beesten! Doe uw gebed, Laura! De God van Jesus-Christus erbarme zich over ons.

Hij hield het meisje teeder omvat.

— Onderwerpt u aan Gods ondoorgrondelijken wil! vermaande nu de stem des blinden.

— Amen! klonk het van de lippen der ontroerde menigte.

— Slaat hen in de boeien! beval de centurio.

De edelman nam het woord.

— Laat die arme lieden die sidderend hun lot te gemoet zien, laat die met vrede! Laat hen vrij henengaan, zij kwamen hier bijeen om afscheid te nemen van de plek, waar zij tot heden over hun geloof hadden gesproken. Zij hebben de wet niet willen overtreden.

— Wie verloochent daar zijn Heiland! klonk weer de profetenstem van den blinde. Wij zijn trouwe aanhangers van den gekruisigden Jesus. Zijn naam zij geloofd en geprezen tot in de eeuwigheid.

De edelman zweeg. Een uitdrukking van bitter zieleleed vloog over zijn gelaat.

— Welnu dan, doe uw plicht.

De soldaten drongen voorwaarts.

De Christenen, die, behalve Theodulus, ongewapend waren, lieten zich zonder tegenweer boeien.

Theodulus alleen week hoe langer hoe meer terug naar de nis.

Den linkerarm had hij om Laura geslagen, die half bewusteloos tegen zijn schouder lag.

— Maak het kort, oude! riep de voorste soldaat. Gij ziet het, wij zijn met ons twintigen.

Vlak naast Theodulus en Laura lag Fulvia, de kitharaspeelster, die haar zonden uitboette, geknield.

In doodsangst omvatte zij den kouden steen, en mompelde vurige gebeden.

Toen zij nu opzag, stiet zij plotseling een merg en been doortrillenden kreet uit.

Daarna stortte zij ruggelings achterover en bleef bewusteloos liggen.

In plaats van op de woorden van den soldaat te antwoorden, had Theodulus zijn zwaard opgeheven en het der sidderende Laura tot aan het gevest in de borst gestooten.

Zelfs de beide krijgslieden bleven bij het zien van de vreeselijke daad ontzet staan.

Zacht liet Theodulus de slanke gestalte op den grond glijden. Zijn gerimpeld gezicht was nat van tranen. Nog in den dood scheen het meisje te glimlachen. Een lichte rilling... toen was alles voorbij.

— Vaarwel! fluisterde de ongelukkige man. Geen ruwe beul zal u aanraken! En nu komt hier, ellendelingen, legt mij neder naast mijn lieve, dierbare Laura!

Woedend stortte hij zich op een der krijgslieden. De man week achteruit en trachtte den aanvaller om de heupen te vatten. Tevergeefs. Een heftige slag trof zijn helm. Hij duizelde en viel wankelend achterover.

— Oude gek! riep de andere. Werp uw zwaard weg, of bij Herkules...

— Theodulus, rampzalige! Om Christus wil! gilden dertig stemmen te gelijk.

Theodulus had opnieuw zijn zwaard opgeheven en stormde als een leeuw voorwaarts.

— Hij wil niet anders! riepen de soldaten, die van alle kanten op hem aandrongen.

In het volgende oogenblik viel hij, door drie zwaarden tegelijk getroffen, naast Laura en Maria Sempronia neder.

Geen kreet van smart ontsnapte aan zijn vastgesloten lippen. Geen enkele trilling sprak van doodstrijd of pijn.

Langzaam strekte hij de hand uit, om die van Laura te zoeken...

Zoo nam de dood hem weg.

Zwijgend staarde de edelman op de beide lijken.

— Zoo had ik ook willen sterven, sprak hij in zich zelve. Almachtige, uw wil geschiede!

— Zijt gij gereed, mannen? riep de centurio, zijn zwaard in de scheede stekend.

— Alles is in orde.

— Komaan dan! Voorwaarts naar de stad! Houdt op met dat gejammer, vrouwen. Met schreien en klagen wordt een misdrijf niet goed gemaakt. Vooruit! Vooruit!

En de lange, droeve stoet zette zich in beweging.

Slechts de dooden bleven achter. Zij waren vrij, zij waren gelukkig...

... ..

Op eene vooruitstekende punt der rotsen, die de zee insluiten, waaronder de branding hare wateren hoog opwerpt, staat Anthonius.

Zijn oogen branden koortsig in de holten. Gansch zijn lichaam siddert.

Eensklaps wordt hij van achter door twee handen aangegrepen.

Hij rukt zich los en keert zich verschrikt om. Voor zich ziet hij een vrouwengestalte met uitpuilende oogen en vreeselijk verwrongen gelaatstrekken, blijkbaar een gevaarlijke krankzinnige, die hem, in haar verdwazing voor een ander neemt en op hem hare wraak wil koelen.

Voor hij zich kan bedenken, versuft als hij is na het ontzettend drama in de krocht der Christenen, grijpt de vrouw hem aan en sleept hem met bovenmenselijke kracht naar den rand van den afgrond.

De rotpunt, te zwak om hem te dragen,

breekt onheilspellend krakend af en met een schreeuw van ontzetting storten beiden, man en vrouw, in de diepte.

De branding kookt en bruist, de golven verheffen zich, verslinden gretig hun buit, en alles is voorbij.

HOOFDSTUK LIV

DE KELTEN

Men verwachtte heden te Rome een overgrootte schaar krijgsgevangenen.

Andermaal hadden de wereldbeheerschers hun ijzeren arm over een volk uitgestrekt; die streek, door tooverachtige wouden overschaduwd en door vreemde goden beschermd, was eindelijk onder het Romeinsche juk gebracht.

De Armorikaansche volkeren, zoo forsich gebouwd, zoo zonderling van zeden en godsdienst, gingen als verwonnelingen den Romeinen ten schouwspel gegeven worden.

Ook waren op dien dag al de driften van het grootte volk ontwaakt, al zijne nieuwsgierigheid opgewekt.

Zijn hoogmoed zegevierde ten zelfden tijde dat dit vertoon zijner ledigheid een niet alledaagsch tijdverdrijf opleverde.

Nu en dan kwam echter uit den schoot dier menigte door eene en dezelfde gedachte gedreven, de stem eens behoeftigen, die zich eene uitdrukking van spijt liet ontvallen daar hem de noodige som ontbrak om een dezer Armorianen tot slaaf te verwerven, de algemeene vreugde storen.

Rond tien uur 't voormiddags, kwam er eensklaps eene vlottende beweging onder de toeschouwers, welke zich langs beide zijden der straten rangschikten.

De schaar krijgsgevangenen rukte de Aureliaansche poort binnen en bewoog zich langzaam door de straten der eeuwige stad.

Over de zes duizend Kelten, allen het dubbele merk hunner verloren vrijheid: eene van bladeren doervlochten kroon op het voorhoofd en eene onbeschrijflijke uitdrukking van smart op het gelaat dragende, togen in dichte drommen de menigte voorbij.

Hunne gelaatstrekken en houding lieten ge-

noeg blijken wat verschrikkelijk lijden hun den boezem verscheurde.

Niet enkel strompelden zij voort met een van wanhoop verbrijzeld harte, daarbij kwam lichamelijk lijden zich met hunne zielesmart paren; de invloed dezer vreemde luchtstreek meer nog dan de vermoeienis der afgelegde baan nam hunne krachten af.

Geboren onder een hemel waar de frissche zeewinden schier aanhoudend heerschten, waar de zon, met moeite de nevels doorbrekende die de lucht bezwaarden, hare stralen bijna zonder kracht op de aarde neerschoot, waar de stilte der wouden enkel door het gebrul der wilde dieren en het gekras der roofvogels gestoord werd, kwamen de zengende zon van Italië, het witte zand dat, van de baan in dwarrelende wolken opstuivende, hunne oogen verblindde, het geraas der menigte hun ondraaglijk voor.

En telkens dat zij van vermoeienis uitgeput een weinig den stap vertraagden, kwam de zweep der slavenmakelaars hun herinneren dat zelfs het recht tot rusten hun ontnomen was.

Of het zicht van zooveel ellende een innerlijken indruk maakte op het gemoed der Romeinen, zoo gretig naar schouwspel en overheersching, is ons onbekend; doch stellig is het dat men in deze overgrootte menigte niet één blik van medelijden opmerkte, niet een woord van deelneming mocht vernemen.

Wanneer eene gansche bevolking gebukt gaat onder den druk eener openbare ramp, die haar treft in alles wat haar dierbaar is, dan schijnt eenieders persoonlijkheid eenigerwijze als te verzwinden om zich in deze algemeene ramp op te lossen; op alle wezens bespeurt men eenzelfde uitdrukking van smart.

Echter onder die duizenden rampzaligen, welke zich daar door de Romeinsche straten voortsleepten, wekte eene vrouw van ongeveer vijf-en-dertig jaar eene bijzondere aandacht op.

Hare gelaatstreken verrieden grootere onrust en lijden dan deze harer gezellen.

Een vonk van moed en moederlijke toegenegenheid lichtte uit hare blikken, die zich onafgewend gevestigd hielden op een knaapje, dat aan hare zijde voortstapte.

Al de angst, dien een moederhart kan verduren, lag in dien blik opgesloten.

De lotgevallen dezer vrouw, Paula genaamd, leverden met deze van het grootste gedeelte harer gezellinnen weinig verschil op.

Na aan hare zijde haar echtgenoot en haar oudsten zoon te hebben zien sneuvelen, was zij met haar jongste knaapje in slavernij gevoerd geworden.

Doch het pijnlijke verlies, dat zij kwam te ondergaan, had niet de minste inbreuk op hare moederlijke bezorgdheid gemaakt, zij had met geweld hare smart verdreven om zich gansch haar overgebleven zoon, haar Plantinus, toe te wijden.

De knaap, die nauwelijks twaalf jaar telde, liep stilzwijgend naast zijne moeder.

Zijn vaste en ernstige tred, zijne stomme gelatenheid, zijne bedaarde houding getuigden van zijne voorname afkomst.

De armen kruiselingen over de borst geslagen, het hoofd statig opgeheven, volgde hij zijne lotgenooten, zonder zich eene klacht te laten ontglippen.

Zijn aanblik was treurig, doch geen traan ontsprong zijner oogen, en nochtans was hij nog de kinderschoenen niet ontwassen, hij had nog de jaren niet bereikt, waarop zijne tranen hem als eene lafheid konden aangerekend worden.

Het zicht zijner moeder sprak hem ongetwijfeld moed in, want telkens dat hunne blikken zich ontmoetten, hief hij nog fierder het hoofd op en scheen zijn voet nog vaster op den grond te drukken.

En nochtans bleef zijn hart aan de droefheid niet gesloten; hij dacht aan het verleden,

aan het vervlogen geluk der zijnen; hij dacht aan de toekomst, die hem te wachten stond en zoo onheilspellend door zijne landgenooten was voorzien.

Doch ondanks zijne teedere jeugd, voelde hij dat dit verleden bij zijne moeder nog pijnlijker herinneringen moest opwekken; hem beheerschte als een voorgevoel dat die toekomst loodzwaar op haar, zwakke en weldra afgesloofde vrouw, zou wegen, en hij weerhield zijne klachten en trachtte zijne smart aan haar oog te verbergen.

Het zicht van Rome met zijne prachtige gebouwen mocht geene afleiding aan Paula's hartewee brengen; de rijke paleizen, de grootsche tempels zweefden als evenvele nevelbeelden voor haar geest.

Plantinus, wiens jeugd nog niet voor deze ongrensbare smart vatbaar was, werd door de wonderen, die zich voor zijne blikken ontrolde, diep getroffen.

Zijne houding behield wel is waar hare statigheid, doch allengs verdween de diepe zweem van droefheid, die over zijn gelaat verspreid lag, om plaats te maken voor de verwondering.

Die ontelbare menigte van marmeren en bronzen standbeelden, deze heerlijke tempels op tal van kostelijke zuilen rustende en waarin het daglicht zoo tooverachtig tintte, deze eindeloze rij paleizen met hunne rijk versierde ingangen maakten een levendigen indruk op des kinds gemoed.

Het kon zijne oogen niet afwenden van deze in het purper gedoste mannen, die, in vergulde rijtuigen gezeten, hem in bliksem-snelle vaart voorbijstoven.

Doch wanneer hij het Forum bereikte, steeg zijne verwondering ten top.

Hij stond als verstomd over het heerlijke schouwspel, dat zich daar voor zijne oogen ontvouwde.

De prachtigste gebouwen, die Rome binnen hare muren telt, zijn immers op dit plein, door het grootsche Capitool beheerscht, als bijeengebracht.

Plantinus liet zijne blikken van den eenen tempel tot den anderen weiden; hij kon niet

genoeg deze koninklijke paleizen en vergulde standbeelden bewonderen; overal trof hij dezelfde sierlijkheid en pracht aan.

Bij het zien van al deze wonderwerken, vroeg de jonge Armorikaan zich af, of dit wel door menschenhanden kon tot stand gebracht zijn.

In het midden des Forums gekomen, hield de stoet stil.

Daar zou de verdeeling der krijgsgevangenen plaats hebben, daar elk dezer ongelukken den slavenhandelaar, die hem van de Republiek afgekocht had, volgen moest, in afwachting dat deze hem op zijne beurt in handen zijner Romeinsche meesters overleverde.

Plantinus, beseffende dat zij hier tot hunne bestemming gekomen waren, werd eensklaps tot de werkelijkheid van hun droevigen toestand teruggeroepen.

De staat van begoocheling, waarin hij eene wijl had verkeerd, verdween schielijk en werd nu door de kwellendsche onrust vervangen.

Wat ging er van hem en zijne moeder geworden?...

Zouden zij door denzelfden meester aangekocht worden of ging bij zoovele smarten zich nog deze der scheiding voegen?...

De Armorikanen, weleer onder hun guren luchtkring zoo frisch, maar nu door de drukkende hitte overwonnen, strekten zich in hunne volle lengte op de straatsteen uit, met gretigheid de schaduw van elk gebouw, van elk standbeeld, ja, zelfs der spitszigste zuilen opzoekend.

Ditmaal was het lot Paula en haar zoon gunstig, daar het hun eene plaats bezorgde in den lommer door de wijduitgespreide takken van den reusachtigen vijgenboom van het Curtiusmeer, afgeworpen.

Doch hunne rust mocht slechts van korten duur zijn.

Weldra liet de ruwe stem des slavenmeesters zich hooren; er werd den rampzaligen bevolen op te staan.

Men ging tot de verdeeling over en ieder meester voerde het aandeelslaven, dat hem ten deele was gevallen, met zich mede.

Plantinus en dezès moeder, door denzelfden slavenmakelaar aangekocht, werden, evenals een dertigtal hunner landgenooten, naar een kroeg, dicht bij den tempel van Castor gelezen, overgebracht.

De wezenlijke verkooping zou echter slechts binnen eenige dagen plaats grijpen, nadat de gevangenen van hunne vermoeyenissen gansch zouden uitgerust zijn; want der Romeinen keus viel uitsluitend op slaven van kloeken lichaamsbouw en gezond voorkomen.

Die gezondheid, welke zij als een voorwerp van weelde beschouwden, ging gewis al spoedig verloren wegens de dervingen der slavernij.

Intusschen echter had zij den rijken tot sieraad hunner paleizen gestrekt en was derhalve hunnen hoogmoed eene bevrediging.

Nadat men de diepe smart van een verslagen volk ten schouwspel had gegeven, en hierdoor der Romeinschen volksgeest geveid, paste het dat men in andere behoeften voorzag; de koopwaar diende opgeschrikt te worden, ten einde ze behoorlijker den liefhebbers voor te zetten; men zou ze als slachtvee vet mesten!... Hierin bestond de *edele* taak des slavenmakelaars!

Niet zoodra waren de slaven, onder wier getal zich Paula en haar zoon bevonden, bovengemelde kroeg binnengetreden, of de beste zorgen werden hun toegediend.

Men vergastte hen op een overvloedig en keurig maal, en andere slaven kregen last in al hunne noodwendigheden te voorzien.

Wanneer de dag der verkooping nu eindelijk aangebroken was, wreef men de Kelten, bij het verlaten der badkuip, met welriekende balsems in; hunne lange haarlokken werden zorgvuldig opgeschikt en met allerlei sieraden doorgelochten, derwijze echter dat de eigenaardigheid, welke van hunne afkomst getuigde, hierdoor niet weggenomen was.

Eindelijk, bij het naderen van het vierde uur (tien uur des morgens), deed men ze, na hun de van bladeren doorgelochte kroon, welke zij bij hunne aankomst droegen, op het hoofd gedrukt, en een klein opschrift, waarin elks hoedanigheden gemeld stonden, om den hals

gehangen te hebben, samen met eenige andere slaven, waarvan de eigenaar zich verhoopde te ontmaken, gezien den grooten toeloop des volks door de verkooping der Armorikanen daarheen gelokt, eene stellage beklimmen.

Ingevolge de wet, die den slavenhandelaars gebood hunner slaven afkomst door uitwendige teekens te verklaren, droegen laatstgenoemden geene kronen op het hoofd, daar deze enkel den krijgsgevangenen opgezet werden; doch hunne voeten, met krijt bestreken, duiden aan dat zij van over zee afkomstig waren.

Enkelen hadden eene witte wollen muts op, wat beduidde dat hun meester geen borg stond voor hunne hoedanigheden en niet eene der verantwoordelijkheden, hem door de wet opgelegd, op zich durfde laden.

Ten tweeden male vertoonde het Forum zich in zijn vollen luister aan der Armorikanen blikken; doch had de rust, die zij kwamen te genieten, hun eenige krachten bijgezet, de smart toch was uit hun hart niet geweken, en derhalve hunne gemoederen geenszins tot het bewonderen van Rome's schoonheden gestemd.

Die praal van marmer, brons en kunstgewrochten wekte niet het minste hunne aandacht op.

Een enkel feit baarde hun verwondering; het was de eenzaamheid, die nu op dit Forum heerschte, waar enkele dagen geleden, bij hunne aankomst zich zulke eene krioelende menigte bewoog.

Het was het oogenblik, op hetwelk de magistraten recht spraken, de handelaars zich met hunne handelszaken ophielden, de koopers zich in de winkels verspreid hadden.

Wat de ledigloopers betrof, deze bevonden zich, als naar gewoonte, daar waar de grootste bedrijvigheid heerschte, ernstig eens anders werk nagaande en het beoordeelende, zonder zelfs eraan deel te nemen.

Doch binnen een uur zou het Forum een heel ander voorkomen aannemen.

Het Romeinsche volk, de gerechtshoven,

beurzen en kroegen verlatende, zou dan wel het ruime plein met hare dichte drommen bedekken.

Intusschen bleven de krijgsgevangenen nog eenige oogenblikken vrijheid behouden.

Deze weinige stonden besteedden zij om zich wederzijds een laatste vaarwel toe te spreken door hun op de wederwraak te wijzen.

Alle hoop op het behoud van Armorika mocht niet opgegeven worden, herhaalden zij telkens, dewijl de goden, die het vaderland onder hunne bescherming hadden genomen, hare kinderen zelfs in hun ballingschap zouden blijven bijstaan.

Onder de stemmen, die zich aldus verhieven om hunne gezellen moed op te beuren, wekte deze eens ouden Armorikaanschen priesters, met name Marcus, de bijzonderste aandacht der toehoorders op.

— Verbergen wij zorgvuldig aan des vijands oog de zielesmart, die ons den boezem verscheurt, sprak hij met krachtige doch tevens bedaarde stem.

Dat zij, na ons bloed bij beken te hebben zien stroomen, niet het genoegen smaken, zich in onze tranen te verlustigen; welkdanig ook het ellendig lot weze ons door dit volk beschoren, niets kan ooit in vergelijking gebracht worden met de smarten, die wij geleden hebben toen wij door geweld aan den geboortegrond ontruikt werden.

De gedachte, dat wij de zwaarste beproevingen reeds doorstaan hebben, steune dus onzen moed.

Dat de vrouwen zelf, indien zij door nieuwe rampen in hunne kinderen worden getroffen, niet een gil slaken; de moed der Armorikaanster weze kloek genoeg om de tranen der moeder te verkroppen.

Marcus liet zijn blik gebiedend over zijne landgenooten weiden, doch wanneer hij Paula's treurig gelaat en den kommervollen blik, dien zij op haar zoon wierp ontwaarde, scheen een gevoel van deernis zijn hart te bemeesteren; zijne stem nam een zachtere uitdrukking aan.

INHOUD

	Blz.
I Het plan van Agrippina	3
II De oude bedelaar	10
III Het drama op den berg	18
IV De tijgerin	30
V Het offer	39
VI Op zee	45
VII Het hol van moeder Barbilla	55
VIII De jonge priester	61
IX In doodsgevaar	71
X Aan het Romeinsche hof	78
XI De jonge Imperator	85
XII De ontmoeting	94
XIII De verdwijning van Christina	101
XIV De smart van Nero	107
XV De strijd tusschen liefde en plicht	117
XVI De driekantig geslepen dolk	126
XVII De brandbrief	133
XVIII Nero bij zijne moeder	139
XIX De schaking	146
XX Pallas versmaad	150
XXI De ontvoering	153
XXII Moeder en zoon	157
XXIII De keerzijde in het gemoed van den Imperator	168

TWEEDE DEEL

DE MARTELAARS VAN HET CHRISTENDOM

I Saulus	173
II De HH. Maria Magdalena, Martha, Lazarus en Joseph van Arimathea	177
III De H. Petrus te Rome	184
IV Seneca onderricht zijn leerling, dat Agrippina de moordenares van Claudius is	191
V De wraak van Christina	197
VI Octavia en Christina	202
VII De giftbloem der dwingelandij	206
VIII Arme Octavia	213
IX De twee kinderen	218
X De verachte secte	223
XI Athene	228
XII Vlucht van Lucius	233
XIII De geheimzinnige gevangene	237
XIV Het feest van Bacchus	242
XV Op zee	248

XVI Een gastmaal ten huize van Sempronius Graccus	252
XVII De samenzweerders	257
XVIII De aanslag	267
XIX Het plan van Tigellinus	274
XX De eerste aanslag	279
XXI De moedermoord	285
XXII De kerk van Athene	293
XXIII De dienst der Goden	298
XXIV Het orakel van Delphi	302
XXV Het besluit	307
XXVI Nasporingen van Lucius	312
XXVII Vrienden in den nood	317
XXVIII Nieuwstijdingen	322
XXIX Een oproer	327
XXX De ontmoeting	331
XXXI De aanklacht	336
XXXII Het vonnis	340
XXXIII De volkswoede	344
XXXIV Octavia's besluit	349
XXXV Het plan van Poppea	352
XXXVI Arme Octavia	355
XXXVII Vervolging	361
XXXVIII Licht in den avond	366
XXXIX Romeinsche lijkplechtigheid	372
XL Rome in brand	377
XLI De plichtigen	381
XLII De Christenbeul	386
XLIII De HH. Petrus en Paulus	390
XLIV De H. Marcus	394
XLV De eerste vervolging	398
XLVI Het blijde wederzien	403
XLVII De fakkels van Nero	408
XLVIII De mismoed van Paulo	412
XLIX De straf	416
L In de arena	420
LI Een bruiloftsfeest	426
LII Wat Sempronia in den kuil der Christenen zag	434
LIII De marteldood	439
LIV De Kelten	445
LV In slavernij	452
LVI Plantinus in slavendienst	455
LVII Het brandmerk	461
LVIII Het oproer der slaven	464
LIX De marteldood	468
LX Het einde van een dwingeland	471

KEIZER NERO

OF DE

eerste martelaren van het Christendom

BEWERKT DOOR

LODEWIJK VAN LAEKEN

NATIONALE DRUKKERIJ

St-Willebrordsstraat, 57 Antwerpen.

1902.

De arme en de rijke.

De rijkdom moet, volgens de kristelijke leering, uit eene eerlijke bron voortspruiten, zij mag ook niet dienen om de lusten te voldoen, minder nog om misdaden te bedrijven.

De armoede is eene ramp in welk opzicht men ze ook aanschouwt.

Er mag geen ellende op deze wereld zijn, geen smart, ook geen boosheid.

De Christenen in het renperk.

In de huidige maatschappij is de armoede een fataal iets, geboren uit de toestanden zelve, maar daarom niet noodzakelijk.

De Christelijke leering zeg niet dat er meesters moeten zijn en slaven; dat de eenen het al moeten hebben, de anderen niets.

Het ware het werk van den Schepper verdraaien en van zijne beteeke-

— Honingkoeken, suikergebak benevens verscheen ingelegde vruchten. Aan zilveren koorden dalen uit de geopende zoldering fraai bewerkte mandjes met gebak op tafel neer.

Deze zijn opgevuld met mosselen, vogels en vruchten uit deeg gekneed, verder met dadels, druiven en amandelen en brengen zoowel door de verscheidenheid van haren vorm als door hare groote hoeveelheid eene verrassende uitwerking teweeg.

De Christenen voor de wilde dieren.

Daarenboven bevatten deze korfjes fiolen met kostelijke reukwerken om de kleeven te reinigen, ook heerlijk riekende oenanthum uit den bloesem van cypresenstruiken, amacarinum uit moederkruid, metopium uit bittere amandelen, susinum uit leliën geperst en regale unguentum uit het rijk der Parthen, die allen een aangename geur verspreiden.

Een goedkeurend gemompel deed zich dan ook bij het binnentreden van den sprookjesverteller hooren.